

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर

(प्रारंभिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2025)

विषय –संस्कृत(95)

कक्षा—8

1 विषयवस्तु के आधार पर अंक भार

क्र. सं.	अधिगम क्षेत्र/ कौशल/दक्षता	विषय वस्तु	अंक भार	प्रश्नों के प्रकार				योग
				वस्तु.	अतिलघु	लघु.	निबं.	
1	पढ़कर समझना और समझकर लिखना	गद्य कथा और संवाद	24	3	3	1	1	8
		पद्य सुभाषित और सूक्ति	15	2	3	1	—	6
2	व्यावहारिक व्याकरण	संज्ञा, सर्वनाम, विश्लेषण, धातु, उपसर्ग, अव्यय, प्रत्यय, संधि, कारक	29	3	2	3	1	9
3	सृजनात्मक अभिव्यक्ति, (परिवेशीय सजगता – सड़क सुरक्षा स्वच्छता भी सम्मिलित है।)	पत्र लेखन, निबंध, कथा, चित्राधारित वर्णन, पठिताबोधनम	12	—	—	1	1	2
4	योग		80	8	8	6	3	25

2 उद्देश्यों के अनुसार अंक भार

क्र.सं.	उद्देश्य	प्रश्नों की संख्या	अंक भार	प्रतिशत
1	जानकारी/स्मरण	5	7	8.75
2	समझ	5	14	17.50
3	अनुप्रयोग	4	13	16.25
4	विश्लेषण	4	12	15.00
5	मूल्यांकन	5	22	27.50
6	सृजन /कौशल	2	12	15.00
7	योग	25	80	100

3 प्रश्नों के प्रकारवार अंक भार

क्र.सं.	प्रश्न का प्रकार	प्रश्नों की संख्या	अंक प्रति प्रश्न	योग अंक	प्रतिशत	संभावित समय (मिनट)
1	वस्तुनिष्ठ	8	1	8	10	15
2	अतिलघुात्मक	8	3	24	30	35
3	लघुात्मक	6	4	24	30	40
4	निबंधात्मक	3	8	24	30	60
5	परीक्षा के अन्य कार्य	—	—	—	—	—
	योग	25	—	80	100	150

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर
प्रारम्भिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2025

नमूना प्रश्न पत्र

कक्षा-8

विषय – संस्कृत विशेष: (95)

अवधि – 2.30 घण्टे

पूर्णांक – 80

निर्देश: – उचित-उत्तरस्य क्रमाक्षरं कोष्ठके लिखन्तु-

प्रश्न-1 स्वरवर्णः अस्ति-

(अ) क

(ब) च

(स) उ

(द) श

1

()

प्रश्न-2 करणे विभक्तिः भवति-

(अ) प्रथमा

(ब) द्वितीया

(स) तृतीया

(द) चतुर्थी

1

()

प्रश्न-3 कति युगाः भवन्ति-

(अ) 4

(ब) 3

(स) 2

(द) 1

1

()

प्रश्न-4 देवस्य पुत्री का आसीत्-

(अ) सीता

(ब) सुवर्चला

(स) शकुन्तला

(द) अवन्तिका

1

()

प्रश्न-5 जातकर्म संस्कारः अस्ति-

(अ) चतुर्थः

(ब) द्वितीयः

(स) पञ्चमः

(द) सप्तमः

1

()

प्रश्न-6 'प्रासादः' इतिशब्दस्य हिन्दीभाषायाम् अर्थो अस्ति-

(अ) रसोईघर

(ब) प्रसादघर

(स) राजमहल/भवन

(द) झोपड़ी

1

()

प्रश्न-7 पुत्रस्य अपर नाम अस्ति-

(अ) दुहिता

(ब) पिता

(स) माता

(द) आत्मजः

1

()

प्रश्न-8 'सदा स्वच्छतां खलु रक्षामः' पाठस्य लेखकः अस्ति-

(अ) डॉ. हरिचरण शर्मा

(ब) डॉ. शिवचरण शर्मा

(स) डॉ. राधाचरण शर्मा

(द) डॉ. सुदेश शर्मा

1

()

अतिलघूत्तरात्मक प्रश्नाः 9 तः 16 पर्यन्तम्

प्रश्न-9 उचितशब्दस्य चयनं कृत्वा रिक्तस्थाने पूरयन्त-

1x3=3

(गुणाः, श्रीः, भूषणम्, आचार हीनं, सर्वत्र, तपः)

1. शीलं परं ।
2. संसर्गजाः दोष भवन्ति ।
3. न पुनन्ति वेदाः ।

प्रश्न-10 'क' भागस्य 'ख' भागेन सह सुमेलनं कुर्वन्तु-

1x3=3

क (घटनाक्रमः)

ख (वर्षाणि)

(क) कल्पनायाः जन्मः	1931
(ख) डॉ. कलाम महोदयस्य जन्मः	1965
(ग) सुनीता विलियम्स महोदयायाः जन्मः	1961

प्रश्न-11 अधोलिखितवाक्येभ्यः विशेषणपदानि विशेष्यपदानि च चित्वा रिक्त स्थानेषु लिखन्तु-

1x3=3

वाक्यानि

विशेषणपदानि

विशेष्यपदानि

1. सुंदरः बालकः अस्ति		
2. चतुरं मित्रम्		
3. चत्वारि पुस्तकानि सन्ति		

प्रश्न-12 गुणनकोष्ठकं लिखन्तु

1x3=3

1. द्वादशानां पञ्च..... ।
2. षट्पञ्चाशत् ।
3. षोडशानां अशीतिः ।

प्रश्न-13 मञ्जूषातः समुचितशब्दान् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयन्तु
(कस्याश्चित्, कानिचित्, केषुचित्, कयाचित्, काञ्चित्)

1x3=3

1. तात कथां कथयतु ।
2. फलानि पक्वानि सन्ति ।
3. गृहेषु विद्युत् नास्ति ।

प्रश्न-14 अधोलिखित प्रश्नानां उत्तरं निर्दिष्टस्थाने लिखन्तु-

2 x 1 $\frac{1}{2}$ = 3

(क) श्री वेङ्कटरमणमुच्चिनायः कस्य पाठस्य लेखकः अस्ति?

उत्तर-.....

(ख) वयं किं पिबाम किञ्च पाययाम?

उत्तर-.....

प्रश्न-15 अधोलिखित प्रश्नानां उत्तरं निर्दिष्टस्थाने लिखन्तु।

2 x 1 $\frac{1}{2}$ = 3

(क) समासः कतिविधः भवति?

उत्तर-.....

(ख) निर्धनराष्ट्राणां स्वास्थ्यरक्षणाय साहाय्यं केन सङ्घटनेन क्रियते?

उत्तर-.....

प्रश्न-16 अधोलिखित प्रश्नानां उत्तरं निर्दिष्टस्थाने लिखन्तु।

2 x 1 $\frac{1}{2}$ = 3

(क) आम्लद्राक्षाफलम् पाठानुसारेण शृगालः कुत्र गच्छति?

उत्तर-.....

(ख) आम्लं द्राक्षाफलम् इति कः कथयति?

उत्तर-.....

लघूत्तरात्मकप्रश्नाः 17 तः 22 पर्यन्तम्

प्रश्न-17 'प्रयत्नो विधेयः' पाठस्य आधारेण एतत् कथनं शुद्धं उत अशुद्धम् इति कोष्ठके (✓ / ✗) चिह्नं कुर्वन्तु- 1x4=4

1. राजा नीतिमान् आसीत्। ()
2. मन्त्री अविवेकी आसीत्। ()
3. राज्यं सर्वसम्पदा अनुगृहीतम् आसीत्। ()
4. सर्वदिशः अपि जनाः तत्र आगच्छन्ति स्म। ()

प्रश्न-18 धातु तथा प्रत्ययं योजयित्वा धातुरूपं लिखन्तु-

1x4=4

धातु	प्रत्ययः	धातुरूपम्
(क) पठ्	तिप्
(ख) लिख्	सिप्
(ग) गम्	मिप्
(घ) क्रीड्	वस्

प्रश्न-19 रेखांकितपदे अशुद्धिसंशोधनं करोतु-

1x4=4

(क) देवदत्तः हरये भजति ।

उत्तर-.....

(ख) रामः कर्णम् बधिरः अस्ति ।

उत्तर-.....

(ग) शिक्षकः विद्यालयं आगच्छति ।

उत्तर-.....

(घ) सः कलमं पत्रं लिखति ।

उत्तर-.....

प्रश्न-20 निम्नलिखितप्रश्नानां उत्तरं रिक्त स्थाने लिखन्तु-

2+2=4

1. 'लोकहितं मम करणीयम्' इति पाठानुसारेण किं न गणनीयं तथा किं न मननीयम्?

उत्तर-.....

2. लोकहिताय कदा जागरणीयम्?

उत्तर-.....

.....

.....

प्रश्न-21 सन्धिविच्छेदः क्रियताम्—

1x4=4

शब्दः	सन्धिविच्छेदः
1. शिवो वन्द्यः
2. पण्डिताश्च
3. कोऽपि
4. रामोवदति

प्रश्न-22 प्रश्नपत्रातिरिक्तात् पाठ्यपुस्तकात् दौ श्लोकौ लिखन्तु—

2+2=4

1.
.....
.....
2.
.....
.....

निबन्धात्मकप्रश्नाः 23 तः 25 पर्यन्तम्

प्रश्न-23 रिक्तस्थानेषु क्रमानुसारेण माहेश्वरसूत्राणि लिखन्तु—

1x8=8

- 1 अ इ उ ण् 2. 3. ए ओ ङ्
4. 5. 6. लण्
7. 8. झ भ ञ् 9.
10. 11. ख फ छ ठ थ च ट त व्
12. 13.
14. ह ल्

अथवा

उच्चारणस्थानानि कति सन्ति? नामानि लिखन्तु—

-
.....
.....

.....
.....
.....
.....
प्रश्न-24 अधोलिखितप्रश्नानां उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखन्तु

4x2=8

1. भारत शब्दस्य कोऽर्थः भवति?

उत्तर—.....

2. किं गच्छति चेत् मानवस्य सर्वं गच्छति?

उत्तर—.....

3. " रामायणं " कः लिखितवान्?

उत्तर—.....

4. रामस्य पितुः नाम किम् अस्ति?

उत्तर—.....

प्रश्न-25 कोष्ठके प्रदत्तशब्देषु उचितशब्दं चित्वा रिक्त स्थाने पूरयन्तु—

8

(निवेदनम्, अवकाशाय, परामर्शानुसारं, ज्वरपीडितः, दिनत्रयस्य, विद्यालयं, असमर्थः, अस्ति, माम्, यत्)

सेवायाम्,

श्रीमन्तः प्रधानाध्यापक महोदयाः,
राजकीय उच्च प्राथमिक संस्कृत विद्यालयः
उदयपुरम् ।

विषयःप्रार्थनापत्रम् ।

मान्याः !

सादरं अस्ति यत् अहं

..... अस्मि । चिकित्सकः मम कृते

..... विश्रान्ते आवश्यकता । अतः अहं आगन्तुम्.....

..... अस्मि । आशासे भवन्तः मम प्रार्थनानुसारम् अवकाशं स्वीकृत्य माम् अनुगृहीष्यन्ति ।

भवताम् आज्ञाकारी शिष्यः

नाम — सुरेशः

कक्षा — अष्टमी

अथवा

(परीक्षा, कुशलं, कानिचन्, गन्तुम्, उदयपुरनगरम्, निमित्तम्, प्रचलति, अध्यापकैः, सम्यक्, सह, इच्छामि)

जयपुरतः

दिनांकः.....

परमपूज्याः पितृमहोदयाः !

सादरं चरणस्पर्श ।

अत्र तत्रास्तु । विद्यालये मम अध्ययनं सम्यक्.....
..... । अर्द्धवार्षिकी
सुसम्पन्ना । वार्षिक-परीक्षा सम्प्रति सन्नद्धः अस्मि । मम
विद्यालयस्य मित्राणि आगामिमासे
सह शैक्षिक भ्रमणार्थं प्रति गमिष्यन्ति । अहमपि तैः सह
..... इच्छामि । कृपया एतदर्थं अनुमतिं प्रदाय शुल्क प्रदानार्थं एक सहस्र
(1000) रुप्यकाणि प्रेषयन्तु ।

मातृचरणयोः मम वन्दनानि स्वकीयां कुशलवार्तां च पत्रद्वारा सूचयन्तु ।

भवदीयः पुत्रः

रमेशः

जयपुरम् ।

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर
प्रारंभिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2025
विषय – संस्कृत विशेष (95)
कक्षा – 8

क्र.सं	पाठ का नाम	अंक भार	स्मरण/जानकारी				समझ				अनुप्रयोग				विश्लेषण				मूल्यांकन				सृजन / कौशल				योग					
			OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET	OT	VSA	SA	ET						
1	सूक्तयः	3						1(3)																						1(3)		
2	राष्ट्रभक्ताः वैज्ञानिकाः	3		1(3)																									1(3)			
3	माहेश्वरसूत्राणि	9																	1(1)					1(8)					2(9)			
4	प्रयत्नो विधेयः	4							1(4)																				1(4)			
5	विशेषणविशेष्यभावः	3									1(3)																		1(3)			
6	अस्माकं भारतभूमिः	8																									1(8)	1(8)				
7	भातुमलनम्	4															1(4)												1(4)			
8	गुणनकोष्ठकम्	3									1(3)																		1(3)			
9	कारकम्	5										1(4)			1(1)														2(5)			
10	लोकाहेतु मम करणीयम्	4																											1(4)			
11	जगतः वीचित्र्यम्	4																	1(4)										1(4)			
12	एकः पापानि कुरुते	3										1(3)																	1(3)			
13	कालचक्रम्	1	1(1)																										1(1)			
14	संस्कृतेन सम्भाषणं कुरु	3							1(3)																				1(3)			
15	स्वास्थ्यसंरक्षणम्	3																	1(3)										1(3)			
16	सुभाषितानि	4																									1(4)	1(4)				
17	अन्याय अनन्याय दोहे	1	1(1)																										1(1)			
18	पत्रलेखनम्	8																									1(8)	1(8)				
19	आम्सं दक्षिणम्	3										1(3)																	1(3)			
20	षडश संस्काराः	1	1(1)																										1(1)			
21	व्यावहारिकशब्दाः	1																		1(1)									1(1)			
22	अमरकोशः	1																											1(1)			
23	सदा स्वच्छता खलु रक्षाम	1	1(1)																										1(1)			
योग		80	4(4)	1(3)				1(1)	3(9)	1(4)				3(9)	1(4)				1(1)	1(3)	2(8)			2(2)		1(4)	2(16)			1(4)	1(8)	25(80)
			5(7)				5(14)				4(13)				4(12)				5(22)				2(12)									

नोट- कोष्ठक के अन्दर अंकभार एवं कोष्ठक के बाहर प्रश्न संख्या को दर्शाया गया है